

Oponentní posudek na disertační práci

„K vývoji metodiky a současným možnostem plošných průzkumů na vesnici“

autorka práce: **Mgr. Zuzana Stránská, roz. Vařeková**

školitel: **Prof. Ing. arch. Jiří Škabrada, CSc.**

škola: **Univerzita Pardubice, fakulta filozofická, Ústav historických věd**

zpracovatel posudku: **Ing. arch. Jan Pešta**

Hofmeisterova 41, Rožmitál pod Třemšínem, 262 42

září 2017

Autorka práce (Mgr. Zuzana Stránská, roz. Vařeková) náleží mezi badatele mladé generace, avšak za dobu svého nedlouhého působení v oboru péče o památky lidové architektury i v oboru stavebněhistorických průzkumů vesnic si již stačila vydobýt skvělé renomé a zařadit se mezi přední znalce problematiky vernakulární architektury východočeského regionu. Je tedy více než logické, že vyústěním autorčina zájmu i praktické činnosti v terénu je disertační práce, v níž shrnula svoje poznatky a znalosti – jak teoretické, tak (zejména) praktické. Z mého úvodu vyplývá, že vytýkat autorce cokoli na její práci lze spíše z hlediska obecně metodického a formálního, než praktického, neboť do takové hloubky „*východočeského terénu*“ znalosti oponenta ani zdaleka nesahají.

Téma práce, které si autorka zvolila, je problematika tzv. plošných (stavebněhistorických) průzkumů venkovských sídel. Toto téma bylo (k autorčině škodě) v průběhu zpracování disertace kodifikováno novou metodikou NPÚ,¹ s čímž se autorka musela v průběhu zpracování vyrovnávat (sama autorka se na zpracování metodiky podílela v rámci širšího kolektivu spoluautorů).

První část práce je věnována obecnějším tématům: především zhodnocení významu plošných průzkumů a především dějinnému přehledu vývoje plošných průzkumů vesnických sídel, od počátků na konci 19. století přes rozsáhlé zhodnocení práce ateliéru lidové architektury v rámci SÚRPMO (s vůdčí osobností klasika oboru, Prof. Ing. arch. Jiřího Škabradu CSc., který je shodou okolností též autorčíným školitelem) až po leckdy rozpačité a nesourodé bádání v současnosti, před kterým se

---

¹ Pešta, Jan a kol.: Plošný průzkum lidové architektury a venkovských sídel. Praha 2014.

otvírají zcela nové možnosti (digitalizace map a dalších archiválií, dendrochronologické průzkumy, zpracování výsledků elektronicky), avšak současně je zatížená jinými problémy (obtížnost vstupů do objektů, rychlý úbytek tradiční architektury). Snad by se slušelo věnovat více pozornosti početným průzkumům širších regionů, ať již byly v průběhu dějin nazývány různě. Autorka na toto téma vědomě rezignovala, přesto by bylo vhodné úzké zaměření na průzkumy jednotlivých vesnic více a jasněji zdůvodnit. Snad stojí i za připomenutí fakt, že ne všechny soubory lidové architektury jsou vesnicemi – jsou mezi nimi městečka vysloveně vesnického rázu (Jenštejn), vesnice na území větších měst (Lobzy, Bolevec) a v neposlední řadě existují i rozsáhlé soubory lidové architektury v městském prostředí. To se dotýká i samotného názvu práce.

Druhá – a z hlediska přínosnosti podstatně závažnější – část práce je věnována aplikaci metody plošného průzkumu na 3 vybraná památkově hodnotná vesnická sídla Vysokomýtska: Mravín, Vysokou Javorníka a Hrušovou. Trochu chybí zdůvodnění, proč právě tato 3 sídla byla vybrána, ačkoli oponent musí v tomto směru konstatovat, že volba padla na sídla památkově velmi hodnotná a tudíž byla správná. Práce neobsahuje kompletní podobu průzkumové dokumentace, která je ve skutečnosti mnohem obsáhlejší (mapy, fotodokumentace, ikonografie, texty apod.). Obrovská, pečlivá a nesmírně přínosná práce autorky na tomto poli vlastně není v rozsahu dizertační práce vidět natolik, jak by si ve skutečnosti zasloužila, ovšem musíme jí zde sklonit hold.

Silnou stránkou práce je to, že autorka postupuje v případě jednotlivých průzkumů velmi systematicky, metodicky a konzistentně a to vede ke skvělým výsledkům zejména v úrovni dokumentační a částečně též interpretační (zde bych si na osobní setkání a diskusi s autorkou ponechal otázky vývoje zástavby na východní straně návsi v Hrušové, na níž mám mírně odlišný názor). Je však škoda, že v případě všech tří vesnic se nepodařilo udržet shodnou míru podrobnosti práce (pro Hrušovou chybí v textu hodnotící kapitoly a také analytické mapy; pouze pro Mravín jsou popsány dopady průzkumu na další osud vesnice).

Přesto bych si dovilil upozornit i na problematiku místa práce. Kromě drobných chyb, a překlepů (včetně vtipného komolení jmen některých autorů v soupisu literatury) bych práci vytkl především určitou nehomogenitu. První obecná část, věnovaná obecným otázkám a dějinám oboru, postrádá jasné a logické propojení k praktickým příkladům průzkumů 3 vesnic, které byly zvoleny jako případová studie (jako by byly spojeny dvě obsahově a tematicky zcela rozdílné studie do jediné práce). K tomu by bylo možné poznamenat i to, že případová studie na příkladu 3 relativně geograficky blízkých vsí, byť s odlišným vývojem, nemusí být reprezentativní pro použití metody v rozsahu celé ČR, což je ale samozřejmě limitováno autorčiným badatelským zaměřením na východočeský region. Snad by to ale mělo být lépe definováno a vymezeno v textu (volnou parafrází Umberta Eca: nejdůležitější je vymezení rozsahu práce a důkladně zdůvodnit vše, čím se nezabýváme a co by nám mohli vytýkat oponenti).²

Z formálního hlediska považuji za závažný prohřešek podobu odkazů na stavebněhistorické průzkumy vesnic. Jejich seznam je vázán výhradně na uložení v soukromém (sic!) a tudíž badatelsky nepřístupném archivu (s. 188), ačkoli většina prací je uložena též ve veřejně dostupných archívech regionálních pracovišť NPÚ a část rovněž v archívu Generálního ředitelství NPÚ (a snad i na dalších

² Eco, Umberto: Jak napsat diplomovou práci. Olomouc 1997.

místech). Jejich seznamy lze běžně dohledat včetně příslušných signatur např. na stránkách starších sborníků Průzkumy památek (podle regionů) a v dnešní době samozřejmě rovněž v elektronické podobě. Snad z téhož důvodu pak v seznamech chybí průzkumy zpracované shodnou metodikou v rámci SÚRPMO i mimo něj jinými autory, z nichž bychom mohli uvést např. Jaroslava Vajdiše, Petra Dostála a Tomáše Dittricha (namátkou řada pražských vesnic – Zličín, Ďáblice, Chabry, Královice..., dále Dobřeň a Vidim na území okresu Mělník, Bošín a Pojedy na území okresu Nymburk, nebo Bácovice a Těchoraz na území okresu Pelhřimov a další). Netřeba připomínat, že některé z průzkumů byly i publikovány (např. T. Dittrichem ve sborníku Staletá Praha XX). I tak je ale soupis literatury a pramenů impozantní, což svědčí o autorčině pečlivé práci.

Na závěr konstatuji, že předložená práce (navzdory dílčím připomíncekám) vykazuje dobré kvality po obsahové i formální stránce a jistě se stane v budoucnosti ceněným badatelským materiálem. Několik výše naznačených problémových okruhů, které autorka jistě odstraní při další práci a publikační činnosti, nedevaluje jinak vysoké kvality práce.

Předložená práce splnila podmínky a předpoklady disertační práce a proto ji jednoznačně doporučuji k obhajobě.

.

V Rožmitálu, 20. září 2017

Ing. arch. Jan Pešta